

ԾԻՐԱՆԱԳՈՒՅՆ

ԾԻՐԱՆԱԳՈՒՅՆ - (լատ. purpura) — ծիրանագույն խխունջ, ծիրանի գույն) — կարմրամանուշակագույն նյութ է. պարունակվում է ծովային կակղամորթերի ծիրանագույն գեղձերում: Կիրառվել է ներկելիս /դրա հայտնագործումը վերագրվում է փյունիկացիներին/ արդեն Ք. Ա. 1600 տարում: Ծիրանագույնի օգտագործման մասին հիշատակում են հին եգիպտական պապիրուսները: Նին Նոմում ծիրանագույն ներկված հագուստը ծառայում էր, որպես բարձր պաշտոնների փարբերանշան:

ԽԱՆԱՆ - (ասավաճ. Kanaan, հուն. Chanaan), Պաղեստինի, Սիրիայի և Փյունիկյաի փարածքների հին, նախահրեական անվանումը: Անվան ճիշտ ստուգաբանությունը պարզված չէ, ենթադրում են, որ Խանան նշանակում է «ծիրանագույն» և սկզբնական շրջանում վերաբերվում էր Փյունիկիային, որտեղ արդյունահանում էին ծիրանագույն ներկը: Նայերեն k;naz 6a5 — կյանքի ծառ: Խանանում հնարավոր է «արնկված լինել» «կյանքի ծառը»: Մինչև ջրհեղեղյան ժամանակաշրջանը, Ադամից և Եվայից հետո այդ փարածքը բնակեցրել են ժողովուրդներ, ովքեր խոսել են մեկ լեզվով: Բացի սեմիտական ժողովուրդներից, այդ փարածքը զբաղեցրել են հուրրիտերը և խեթերը, ինչպես նաև հիկսոսները (սասունցի հայկերը): Դեպի Եգիպտոս հիկսոսների արշավանքների ժամանակ այդ փարածքը գրնվում էր նրանց ազդեցության փակ:

Ք. Ա. 16-15 դ.դ. Խանանը գրնվել է Եգիպտոսի քաղաքական և փնտեսական փրապետության փակ: Ք. Ա. 14 դարում սկսում է եգիպտական ազդեցության թուլացումը: Եգիպտոսի և Խեթական թագավորության պատերազմից հետո /13 դ./, այդ տերությունները Խանանայի փարածքը բաժանեցին միմյանց միջև: Ք. Ա. 13 դարում սկսվեց Խանանայի նվաճումը հրեական ցեղախմբերի կողմից (ՄՄՆ, հ. 28, 184 էջ):

Նրեաների մոտ գոյություն ունի ազգային տոն՝ “pur” բառից, որը նշանակում է վիճակ, ճակարագիր: Ասավաճաշնչյան լեզենդի համաձայն, պարսից արքա Արտակսերկաի գահակալության ժամանակ, Սուգայում նրա թագավորական պալատը Ամանը սկսում է խարդավանքներ հյուսել հրեական ժողովրդի հանդեպ: Ժողովրդին կործանումից փրկում է գեղեցկուհի Էսֆիրը, արքայի սիրելի ամուսինը: Այդ օրվանից հրեաները նշում են իրենց թագուհի-փրկչի օրը...

Ծիրանագույն բառին մենք հանդիպում ենք «Քրիստոսի հարությունը» (Գրիգոր Նարեկացի) փառում: Բացի դրանից, ծիրանագույնի մասին հիշատակվում է Վահագնի ծննդյան պատմության մեջ: Նին հայերը բանաստեղծական ձևով նկարագրում են ծովը, որը գրնվում է ծնելու իրավիճակում, ինչպես ծիրանագույն: Նայոց լեզվում ‘ou5 (pur) նշանակում է վառարան (համ. հացի փուռի հետ): Նացի փուռը գուգակցվում է կրակի հետ (դրա կարմրամանուշակագույն արտացոլանքը): Բացի դրանից, ‘rkic նշանակում է ազարիչ, ազարարար (այսինքն՝ Քրիստոս), իսկ **փրփուր** թարգմանվում է, ինչպես **սպիտակ**:

«Երկնում էր Երկինքը,
երկնում էր Երկիրը,
Երկնում էր և ծովն ծիրանի,
Երկունք ուներ ծովում Եվ կարմրիկ եղեգնիկը:
Եղեգան փողից ծուխ էր ելնում,
Եղեգան փողից բոց էր ելնում,

Եվ բոցից վազում էր Խարտյաշ պատանեկիկ:
Նա հուր հեր ուներ,
Ուներ բոց մորուս,
Աչկունքն էին արեգակունք»

(Թարգմ. Ն. Էմինի):

Ծիրանագույն բառի քննարկման օրինակով, ստանում ենք՝ մշակույթի վրա Նայկական լեռնաշխարհի բնիկների ազդեցության ևս մեկ վկայություն:

Նախորդ

Նաջորդ

Բովանդակություն

Քաղաքակրթության քարե փարեգրությունը

© ArcaLer

Էլեկտրոնային փարբերակ - 2010